

# KNJIŽNICA JE TUDI OKOLJE ZA URESNIČEVANJE DRUGAČNIH DUHOVNIH IN INTELEKTUALNIH INTERESOV BRALCEV

Desanka Tavčar-Pernek, Mariborska knjižnica

UDK 027.022:028.8

## Povzetek

V prispevku skušam opozoriti na pomembno kulturno vlogo knjižnice v svojem okolju, saj s svojimi sekundarnimi dejavnostmi ustvarja in poustvarja kulturne vrednote, posreduje kulturne vrednote in bogati kulturno življenje v svojem okolju.

Prispevek vsebuje teoretična izhodišča in oblikovne zasnove različnih oblik dejavnosti, stikov z javnostjo, povezavo med različnimi kulturnimi ustanovami, drugi del pa je praktičen prikaz kulturnih dejavnosti za odrasle bralce v Mariborski knjižnici od leta 1992 do 1996.

KLJUČNE BESEDE: splošne knjižnice, dejavnosti za odrasle, razstave, prireditve.

UDC 027.022:028.8

## Summary

The article calls attention to the important cultural role of the library in its environment; the library with its secondary activities creates and recreates cultural values, thus acting as a mediator, enriching cultural life in its environment.

The article contains theoretical stand-points and formal schemes of different forms of activities, public relations, and contacts with different cultural institutions; the second part brings practical presentation of activities for adult readers in the Maribor Library from 1992 to 1996.

Key words: Public libraries, activities for adult users, exhibitions, performances

## 1. Uvod

Knjižnica je javna kulturna ustanova, v kateri se knjižničarji dnevno srečujemo z novimi, aktualnimi problemi, s tem seveda z novimi izzivi. Pred te izzive nas vsakodnevno vodijo bralci z enkratnimi ali redko ponovljivimi informacijskimi, strokovnimi, socio-psihološkimi problemi. Potreba po uporabi knjižnice in potreba po informaciji se jasno kaže v vseh družbenih sredinah, ne glede na starost, izobrazbo, etnično pripadnost in ostale družbene determinante človeštva. Posamezniki obiščejo knjižnico zaradi želje po strokovnem izobraževanju, hkrati pa lahko svoje pridobljeno znanje širijo v umevanju umetnosti, naravoslovnih in humanističnih ved in na ta način bogatijo svoje osebno življenje in znanje. Knjižnica je ustanova, ki s svojim knjižničnim fondom, strokovnim in leposlovnim, z informacijsko službo, računalniško podprtimi sistemi, uresničuje želje in potrebe po znanju.

Večina ljudi obiskuje knjižnico prav zaradi njene osnovne storitvene dejavnosti, del populacije bralcev pa zahaja vanjo tudi zaradi drugih motivov in interesov, kot so spremljanje novih idej, raziskovanje, želja po potešitvi umetniških interesov in podobno. Vsi ti začutijo knjižnico tudi kot ustanovo, ki poleg svoje osnovne dejavnosti opravlja tudi funkcijo kulturnega središča in posredovalca kulture v širšem pomenu besede. Kultura je širok pojem, saj "sodi v kulturo vse tisto, kar je človeški duh v preteklosti doživel in predal opredmeteno naslednjim pokolenjem vse do današnjega dne. Nadalje sodi v kulturo zmožnost sodobnega pokolenja, da s podoživljanjem vsega tega zaklada črpa svojo duhovno hrano za čim bolj človeško življenje. In končno dodaja vsako pokolenje v kulturni zaklad svoj ustvarjalni prispevek."<sup>1</sup>

Zato bi morali biti knjižničarji mnogo več kot čuvarji knjig, več kot zbiralci knjig v knjižnicah. Hraniti knjige, jih posredovati in približati bralcem je veliko in humano dejanje, ni pa dovolj, saj se mora knjižničar zavedati, da je neke vrste "kulturni poslanec". Spremljati mora novosti na področju bibliotekarstva, primerjati delo s svojimi kolegi v isti ustanovi in zunaj nje in iskati inovativne rešitve za svoje delo. Vse to je pogoj, da bo knjižničarstvo v svoji sredini zastopal strokovno in kvalitetno, kar pa je zopet pogoj za organizacijo dodatne ponudbe knjižnice.

<sup>1</sup> Ramovš, Joz: *Temeljno človekovo duhovno dogajanje*. Ljubljana: Založništvo slovenske knjige, 1990, 111

## 2. Oblike dejavnosti v knjižnici

Podoba knjižnice je odvisna od mnogih dejavnikov, med drugim tudi od kulturnih in drugih organiziranih dejavnosti in prireditvev. Sekundarna dejavnost knjižnice je lahko zelo razvejana in mnogovrstna, saj vključuje mnoge oblike afirmacije knjižnice navzven.

Oblike dejavnosti so lahko dvojne:

1. Knjižnica se lahko vključi v različne programe za propagando in predstavljanje knjižnic. Ena od takih tradicionalnih manifestacij je "Mesec knjige", naslednja "Mednarodni dan knjige", in nenazadnje tudi vključevanje knjižnice in knjižničarjev v državno in mednarodna združenja knjižnic in knjižničarjev. Aktivno vključevanje in sodelovanje v teh oblikah omogoča izmenjavo raznovrstnih, tako strokovnih kot organizacijskih izkušenj.

Na tem področju iz izkušenj opazam premajhno povezanost knjižnic. Slovenski prostor je zaradi svoje velikosti obvladljiv, zato bi knjižnice ob takih priložnostih morale sodelovati.

2. Najpogostejše oblike javnega delovanja knjižnice so:

a) razstave:

- knjižne;
- tematske;
- priložnostne;
- likovne.

Ob tem moramo opozoriti na prenose razstav znotraj knjižnice (če je enot več) in iz knjižnice. Pomembna so tudi vodstva po razstavah, ki morajo biti strokovno organizirana.

b) prireditve:

- predstavitev knjig;
- literarni večeri;
- bralne ure;
- pogovori z ustvarjalci;
- strokovna predavanja;
- potopisna predavanja.

c) organizirani obiski knjižnic, vodstvo skupin po knjižnici.

d) aktivni stiki z javnostjo:

- članki v časopisju;
- brušure knjižnic;
- plakati ter druge oblike reklame in informiranja;
- internet;
- povezanost z mediji (radio, TV, časopisi).

## 2.1. Razstave

Razstave so dokaj razširjena oblika knjižničnih dejavnosti.

### KNJIŽNE RAZSTAVE:

Med mnogimi vrstami **knjižnih razstav**, ki jih knjižnica lahko pripravlja, lahko izdvojimo dve osnovni, in sicer: razstavo dragocenosti in raritet, ki jih knjižnica hrani, in pa razstavo novitet, ki jih prejema. Obe obliki sta zelo privlačni in potrebni, saj izredno prispevata k popularizaciji knjižnice in knjige med bralci.

### TEMATSKE RAZSTAVE:

Ta oblika predstavlja za oblikovalce razstave največji izziv in je hkrati najzanimivejša in najlepša. Oblikovalci **tematske razstave** zberejo v ta namen gradivo, knjižno in neknjižno, z njegovo vsebino pa opozarjajo na posamezna strokovna in znanstvena področja, umetnost, v povezavi s tem predstavljajo ljudi, območja, kraje, običaje, predstavijo pomembne dogodke v sedanjosti ali preteklosti...

Tako kot vse ostale je treba tudi tematske razstave organizirati profesionalno, temo je treba precizno strokovno obdelati, skrbeti za oblikovno plat razstave (primeren prostor, jasnost in zračnost razstave), eksponati morajo biti opremljeni z legendami in pojasnili o gradivu...

### PRILOŽNOSTNE RAZSTAVE:

**Priložnostne razstave** so po svoji vsebini bodisi podobne tematskim (obdelujejo določeno temo v sedanjosti ali preteklosti), lahko pa so dejansko rezultat določenih priložnosti, prav tako v sedanjosti ali preteklosti (aktualni krajevni dogodki, jubileji, obletnice...).

### LIKOVNE RAZSTAVE:

**Razstave likovnih del** in ostalih del s področja likovne umetnosti so prav tako pogosta oblika razstav v knjižnicah. Tu gre predvsem za predstavitev zunanjih ustvarjalcev, ki jih knjižnica povabi, da razstavljajo, ali pa svojo razstavo ustvarjalci ponudijo knjižnici sami.

Pomembno vlogo pri likovnih razstavah predstavlja prostor, saj ima le malokatera knjižnica ustrezen prostor, ki bi ustrezal pogojem, ki jih za postavitev likovna razstava zahteva.

## 2.2. Prireditve

Knjižnica mora pri organizaciji različnih prireditev skrbeti, da z njimi zaobseže vsa področja človekovega življenja. Najpogostejše so res prireditve, ki se dotikajo literature, njenega ustvarjanja in ustvarjalcev literarnih del, vendar se v sodobnem življenju človeka kažejo tudi želje in potrebe po seznanjanju z drugimi vedami, tako strokovnimi kot tudi popolnoma poljudnimi. Zato morajo oblikovalci prireditev dobro poznati ciljno skupino in vedeti, komu bodo posamezno vrsto prireditve ponudili.

### PREDSTAVITVE KNJIG; POGOVORI Z USTVARJALCI

Ta dokaj razširjena dejavnost v knjižnicah se navezuje na njeno primarno dejavnost. Pomembno je, da v poplavi knjig, ki v slovenskem prostoru letno izidejo, izberemo tiste, ki zaradi svoje vsebine ali namena trenutno najbolj ustrezajo aktualnim družbenim in socio-psihološkim momentom.

Izbiramo lahko med aktualnimi strokovnimi in poljudnimi novitetami, med leposlovno literaturo, ki je prejela knjižno nagrado, med teksti, ki so pred izidom in podobno. V predstavitev knjige lahko vključimo tudi avtorja - ustvarjalca. Pogovor z ustvarjalcem mora potekati po določenih pravilih, upošteva mnoge življenjske norme. Povezovalc pogovora se lahko opira zgolj na predstavljeno knjižno delo, lahko pa svoj pogovor zastavi širše in se v njem dotakne tudi avtorjeve osebnosti, profesionalnosti, njegovih ambicij in podobno.

Predstavitve knjižnega dela lahko pripravimo ločeno, velikokrat pa se nam ponudi priložnost združiti oboje.

### LITERARNI VEČERI; BRALNE URE

Literarni večeri so prav tako ustaljena oblika afirmacije knjižnice, s katero knjižnica omogoča predstavitev znanih in neznanih literatov. Velikokrat pripravljamo v knjižnicah literarne večere še neobjavljenih literarnih del, saj mnogi avtorji vidijo v knjižnici edino možnost za svojo javno predstavitev. Seveda pa knjižnica stremi za tem, da pripravlja literarne večere z uveljavljenimi in priznanimi literati.

Podobna oblika so **bralne ure**, za katere že samo ime razlaga o njihovem namenu. Nekoč tako zelo priljubljena oblika druženja ljudi sedaj ponovno pronica v knjižnice. Oblikovalcem in izvajalcem bralne ure omogočajo nešteto možnosti izbire literature, ne glede na zvrst in obliko, čas nastanka, namen. Izkušnje kažejo, da bralne ure v sodobnem, medijsko natrpanem življenju med obiskovalce prireditev prinašajo pozitivno presenečenje in spremembo, ki kar kliče po obujanju te stare čitalniške navade.

## PREDAVANJA

Sodobno življenje nam ponuja nešteto možnosti in področij, iz katerih lahko organiziramo **predavanje**. V zadnjem času obiskovalce najbolj zanimajo ekološka problematika, psihologija vsakdanjega življenja, narkomanija, kratka problemi sodobnega človeka, ki kar kličejo po strokovnih odgovorih; na takšna predavanja se strokovnjaki radi odzovejo.

## POTOPISNA PREDAVANJA

**Potopisna predavanja** so zelo privlačna oblika prireditve in za to vrsto predavanj vlada izredno zanimanje. Avtorji - popotniki - popestrijo predavanje z diapozitivi, filmi, velikokrat so predavatelji tudi avtorji knjig, in tako lahko potopisnemu predavanju pridružimo še predstavitev knjige.

Za vse oblike dejavnosti, ki jih organiziramo v knjižnici velja, da mora imeti knjižnica zanje ustrezne razstavne in druge prostore, v katerih lahko ustvarimo primerno vzdušje in ki ustrezajo določeni obliki prireditve. Oblikovalci prireditev se morajo nanje ustrezno strokovno pripraviti.

### 2.3. Organizirani obiski knjižnice, vodstvo skupin po knjižnici

**Organizirani obiski** knjižnice sodijo med tiste vrste prireditev oz. dejavnosti, s katerimi se knjižničarji trudimo knjigo in knjižnico približati bralcu, ga spoznati z namenom knjižnice in njeno dejavnostjo, mu približati delo strokovnih služb, ki delujejo v njej in ga naučiti, da se bo v knjižnici znal orientirati. Idealno bi bilo, da bi vsakega novovpisanega bralca knjižničarji uvedli v uporabo knjižnice, pomembno pa je tudi, da knjižnica sama povabi ciljne skupine (predšolske in šolske otroke, dijake, študente, pa tudi skupine odraslih) na ogled in vodstvo po knjižnici. Veliko je šol, ki v okviru bibliopedagoških ur ali ur slovenskega jezika v šoli zaprosijo za organiziran obisk knjižnice, in prav je, da jim to ustanovo, ki jih spremlja na vsakem koraku v življenju, dostojno predstavimo.

### 2.4. Aktivni stiki z javnostjo

Pri afirmaciji knjižnice imajo stiki z javnostjo izreden pomen. V nadaljevanju se bom omejila na nekaj osnovnih oblik stikov.

## ČLANKI V ČASOPISJU

V dnevnem tisku zasledimo zelo malo člankov o knjižnicah in njihovih dejavnostih, zato je nujno, da za predstavitev ustanove poskrbimo knjižničarji sami. Ne samo tisti, ki se ukvarjamo z dejavnostmi, temveč moramo tudi ostali skrbeti za kontinuirano poročanje o delu knjižnice, poslovanju, novostih v stroki in sploh o knjižničnem sistemu. Le tako bo javnost sprejela knjižnico kot del kuturnega vsakdanjika, z njo zaživela in s posebnim interesom spremljala vse oblike dejavnosti. Pa tudi obratno - tudi časopisje bo moralo prevzeti vlogo permanentnega poročevalca o tovrstni obliki kulture, za kar pa časopisja v tem trenutku ne moremo okarakterizirati. Za tovrstno afirmacijo so predvsem pomembni in primerni lokalni časopisi, kar pa ne pomeni, da o večjih dogodkih ne obvestimo ostalih, tudi strokovnih časopisov.

## BROŠURE

Veliko slovenskih knjižnic že ima izdelano brošuro, v kateri lahko najdemo vse potrebne informacije o knjižnici: podatke o enotah, morebitnem bibliobusu, odpiralnem času, oblikah dejavnosti, o zgodovini knjižnice... To je pomembna oblika dejavnosti, s katero lahko knjižnica direktno vpliva na bralca. Pomembno je, da skrbimo za aktualnost brošure, sproti vnašamo vanjo spremembe in novosti.

## PLAKATI TER DRUGE OBLIKE REKLAME IN INFORMIRANJA

To je stara, vendar prodorna oblika obveščanja bralcev o delovanju knjižnice. Knjižnice velikokrat same izdelujejo propagandni material, vabila, letake in podobno, s katerimi vabijo ljudi v knjižnico in na prireditve. Z uporabo osebnih računalnikov in primernih programov imamo nešteto možnosti za izdelavo različnih vabljivih in privlačnih oblik propagandnega materiala.

## INTERNET

Za razliko od plakatov in ostalih pisnih oblik reklamnega materiala ponuja internet mnogo več oblikovnih in sporočilnih možnosti. Kar nekaj slovenskih knjižnic že ima izdelane domače strani na internetu, na katerih se predstavlja knjižnica kot ustanova v celoti, predstavlja svoje oblike dela, urnik, na teh straneh pa najdemo tudi ažurirane podatke o prireditvah v knjižnici. Ta moderna oblika stika z javnostjo je seveda vedno bolj uporabljena in primerna za čas, v katerem knjižnica v tem trenutku eksistira.

### 3. Skupina za dejavnosti

Ko govorim o pojmu "skupina za dejavnosti", razmišljam o večjih knjižnicah, v katerih se skupina dejansko lahko formira. Seveda lahko v manjših knjižnicah predstavlja "skupino" en sam človek - knjižničar. Kakorkoli že, uspešno delovanje skupine je odvisno od mnogih vidkov.

#### 3.1. Pogoji za uspešno delovanje skupine

##### STRUKTURA SKUPINE

Skupino mora sestavljati več ljudi z različno strokovno izobrazbo. Le tako se lahko problemov lotimo kompleksno in na zadovoljivem strokovnem nivoju; tudi končni učinek je zato po pričakovanju pozitiven.

##### KREATIVNOST SKUPINE

Delo skupine mora temeljiti na ustvarjalnosti in kreativnosti. Kreativnost je pogojno odvisna od strokovnosti. Član skupine je lahko kreativen in ustvarjalen le, če ga pri delu vodi znanje.

##### DELOVNA ETIKA

Skupina mora pri svojem delu upoštevati naslednje vidike:

1. željo po izobraževanju;
2. željo po raziskovanju;
3. pripravljenost na spremembe;
4. željo po aktivnem skupinskem delu, s katerim negira morebitno pasivnost posameznika;
5. samodisciplino.

Za učinkovitost skupine so torej potrebni kreativni posamezniki, pri katerih bi poudarila predvsem:

1. znanje iz različnih znanstvenih disciplin in strokovnih področij;
2. sposobnost za skupinsko delo;
3. spretnost;
4. inovativnost;
5. obvladovanje javnosti;
6. sposobnost javnega nastopanja;
7. motivacija za delo.

#### 4. Stiki z javnostjo

V skupini za dejavnosti je nujno potreben človek, ki skrbi za stike z javnostjo. Zelo težko je dovolj dobro poskrbeti za informiranje javnosti, saj strokovna in oblikovna plat razstave ali organizacija prireditve zahteva veliko vloženega npora. Zavedati se moramo, da so stiki z javnostjo "premišljena, načrtovana in trajna dejavnost, ki teži k vzpostavljanju in vzdrževanju vzajemnega razumevanja med neko organizacijo in (njeno javnostjo)."<sup>2</sup> Če povzamemo te besede: knjižnica lahko pripravi še tako dober "proizvod", vendar če ta ne bo pravilno in pravočasno predstavljen in ponujen javnosti, je vse delo zaman. Naše delo bo cenjeno šele, če bo sporočilo javnosti ustrezno in le z vztrajnim in permanentno strokovnim pristopom k delu v skupini za dejavnosti si lahko zagotovimo naklonjeno mnenje.

Delo, ki ga opravlja skupina za dejavnosti v knjižnici, je vsekakor specifično in se od ustanove do ustanove razlikuje. Oblikovalci razstav in prireditev usmerjamo ves svoj trud proti enemu samemu končnemu cilju, in sicer k posredovanju informacij na drugačen način. Če nam uspe svojo osnovno knjižnično dejavnost uresničiti na visokem strokovnem nivoju, poleg tega pa izpeljati še vrsto različnih aktivnosti, bo knjižnica uživala sloves ustanove, ki svojim obiskovalcem ponudi mnogo več kot knjigo ali informacijo. Podoba knjižnice je odvisna od mnogih socioloških, psiholoških in drugih vidikov, in prav v širitvi dejavnosti vidim tudi rešitev za izboljšanje statusa in podobe knjižnice v okolju, v katerem deluje. Član skupine, ki skrbi za stike z javnostjo, bi moral zato upoštevati tri vidike dela:

1. sodelovanje z javnostjo;
2. delovanje za javnost;
3. delovanje v javnosti.

Le ob upoštevanju vseh treh vidikov bo ožja in širša javnost dobila pravo predstavo o ustanovi in njenih aktivnostih.

#### 5. Povezanost kulturnih ustanov

V svoji nekajletni praksi v skupini, ki opravlja in pripravlja različne dejavnosti, sem opazila določen problem, in sicer zaprtost kulturnih ustanov v prostor. Redke so ustanove, ki želijo povezano pripravljati in opravljati svojo sekundarno dejavnost (razstave, prireditve, okrogle mize, predavanja...) še s kakšno drugo ustanovo. Mnogokrat se na majhnem prostoru znajde kar

---

<sup>2</sup> Kanič, Ivan: *Stiki z javnostjo. Pomen in oblikovanje identitete knjižnice. v Knjižnica*, 33, 3-4, Lj, 1989

nekaj ustanov, ki ponujajo svoje dejavnosti hkrati, nepovezano in neafirmirano.

Takšemu stihijskemu delu kulturnih ustanov bi se lahko izognili:

1. s formiranjem skupnega koordinacijskega telesa vseh teh ustanov;
2. z izdelavo vsaj okvirnega skupnega programa;
3. z izmenjavo izkušenj;
4. z izmenjavo sodelavcev;
5. s prenosi dejavnosti med ustanovami;
6. s pravilnim in pravočasnim stikom z javnostjo.

Ob upoštevanju teh pogojev bi kulturno življenje določenem okolju zaživel in zadihalo popolnoma drugače, prireditve bi si sledile organizirano, tako strokovno kot časovno, izognili bi se terminskim prekrivanjem različnih prireditev in s tem zmanjšali zbežanost obiskovalcev.

## 6. Dejavnosti za odrasle bralce v mariborski knjižnici

V Mariborski knjižnici že vrsto let skrbimo za dejavnosti, s katerimi tudi na drugačen način vabimo obiskovalce v knjižnico. V sklopu dejavnosti potekajo tri popolnoma različne veje za tri različne ciljne skupine obiskovalcev, in sicer:

- dejavnosti za mlade bralce;
- dejavnosti za odrasle bralce;
- Univerza za tretje življenjsko obdobje.

Zamrla nam je oblika dejavnosti, za katero menim, da je povzročila kar veliko vrzel v delovanju, namreč dejavnost za mladostnike. Mladostniki so skupina, ki predstavljajo kar 21% vseh vpisanih bralcev v Mariborski knjižnici, zato bomo v bodoče o njih morali še posebej razmišljati.

V nadaljevanju svojega referata se bom osredotočila na prikaz dejavnosti za odrasle bralce v Mariborski knjižnici, ki je splošna knjižnica s 17 enotami, od katerih so trije oddelki za odrasle, Velika čitalnica, 10 kombiniranih oddelkov in trije oddelki za otroke in mladino. Ob tako široki mreži oddelkov nam je uspelo vzpostaviti stanje, v katerem potekajo različne oblike dejavnosti za odrasle bralce. Dejavnost je dokaj široko razvita, saj poteka v vseh enotah, kjer so zagotovljeni vsaj minimalni prostorski pogoji.

## 6.1. Skupina za dejavnosti v Mariborski knjižnici

V Mariborski knjižnici smo formirali skupino, ki permanentno skrbi za organizacijo dejavnosti. Sestavljajo jo bibliotekar, dva višja knjižničarja in knjižničar. Ta skupina skrbi za večje tematske razstave in prireditve, hkrati pa opravlja tudi funkcijo koordinatorja dejavnosti v ostalih enotah. Prav zaradi razvejanosti oddelkov Mariborske knjižnice je nemogoče, da bi skupina s svojim delom pokrivala tudi ostale oddelke, zato v njih manjše tematske, priložnostne in likovne razstave in morebitne prireditve organizira knjižničar ali knjižničarji, ki so tam zaposleni. V skupino občasno vabimo tudi druge sodelavce, njihova pomoč pri organizaciji in strokovni pripravi je več kot dobrodošla, saj je skupina številčno premajhna, da bi zmogla tako obsežno delo priprave razstav in prireditev. Tako se mnogokrat zgodi, da strokovne priprave za prireditev ali razstavo potekajo izven delovnega časa ali pa celo doma. V skupini se zavedamo kadrovske problematike v knjižnici, vendar bomo morali razmisliti tudi o širitvi in morebitni drugačni organiziranosti skupine.

## 6.2. Organizacija dela skupine in koordinacija z drugimi enotami

### 1. LETNI NAČRT

Skupina za dejavnosti za odrasle že v mesecu septembru izdela program razstav in prireditev za naslednje koledarsko leto. Ta program vključuje vrsto razstav in prireditev v vseh oddelkih Mariborske knjižnice, hkrati pa izdela tudi okvirni finančni načrt za posamezno obliko dejavnosti. Letnega načrta se skušamo čim bolj držati, saj nam je delo na ta način olajšano. Sprotnega načrtovanja dejavnosti na priporočam, saj lahko v tem primeru pride do nepredvidenih kadrovskih težav, težav pri iskanju fonda in podobno. Seveda pa dopuščamo odstopanja od zastavljenega programa, saj moramo pri izvajanju dejavnosti upoštevati tudi aktualne lokalne dogodke, morebitne ponudbe avtorjev in založb za predstavitve knjig in podobno.

Hkrati z izdelavo letnega načrta za dejavnosti za odrasle poteka tudi koordinacija s skupino za dejavnosti za mlade bralce, saj morajo biti dejavnosti usklajene strokovno in tematsko, prostorsko in časovno. Ob izdelavi načrta razmišljamo tudi o morebitnih prenosih že postavljenih razstav iz drugih enot.

### 2. MESEČNI NAČRT

Skupina je zadolžena tudi za izdelavo mesečnega programa dejavnosti za odrasle bralce. Posredujemo ga sredstvom javnega obveščanja, mariborski

turistični agenciji MATIC, kulturnim organizacijam, ustanovam ter šolam. Izdelamo tudi mesečni program za bralce in obiskovalce prireditev, seveda v primerni obliki (zgibanka) in s privlačno oblikovno vsebino. Te programe posredujemo vsem oddelkom Mariborske knjižnice.

### 3. OBVEŠČANJE O DEJAVNOSTIH

Logično je, da izdelamo tudi vabila za posamezno prireditev oz. razstavo. Oblikovano imamo bazo oz. katalog obiskovalcev, in sicer po posameznih tematskih področjih, tako da obveščamo obiskovalce tudi individualno pisno na dom.

Ob večjih tematskih razstavah izdelamo tudi urnik vodstev po razstavi, o tem prav tako obvestimo javnost, predvsem šole.

Mariborska knjižnica ima izdelano tudi domačo stran na internetu, tako da lahko bralci in obiskovalci knjižnice in prireditev najdejo informacije o dejavnosti tudi tam.

### 4. ARHIVIRANJE RAZSTAV

Pomembna naloga skupine za dejavnosti je vsekakor tudi, da vsako razstavo, ki jo pripravi, tudi primerno arhivira. V Mariborski knjižnici popišemo knjižno gradivo, ki smo ga razstavili, prav tako tudi neknjižno, pregledamo knjigo vtisov in ugotovimo število obiskovalcev in odmevnost razstave, vsako razstavo tudi fotografiramo in urejamo foto album razstav in prireditev. Neknjižno gradivo (tekst, fotografije, slike, napise...) primerno arhiviramo, tako da je gradivo zaščiteno in pripravljeno za morebiten prenos in podobno.

## 6.3. Dejavnosti za odrasle bralce v mariborski knjižnici v letih 1992 - 1996

### 1. RAZSTAVE

V letih 1992 - 1996 smo v Mariborski knjižnici pripravili 337 razstav, in sicer:

- 36 večjih tematskih;
- 157 manjših tematskih;
- 73 priložnostnih in spominskih;
- 34 likovnih;
- 37 prenosov razstav.

Tabela 1: Vsebinski in številčni prikaz razstav v Mariborski knjižnici v letih 1992 - 1996

| Vsebina razstav | OBLIKA RAZSTAV |                 |                       |                  |                 |
|-----------------|----------------|-----------------|-----------------------|------------------|-----------------|
|                 | Večje tematske | Manjše tematske | Priložnostne razstave | Likovne razstave | Prenosi razstav |
| Domoznanske     | 5              | 10              |                       | 3                | 6               |
| Etnografske     | 2              | 11              | 4                     |                  | 5               |
| Spominske       | 4              | 3               | 11                    |                  | 1               |
| Informativne    | 3              | 9               | 1                     | 3                | 1               |
| Strokovne       | 5              | 36              | 12                    | 1                | 5               |
| Priložnostne    | 6              | 23              | 11                    | 3                | 7               |
| Zgodovinske     | 1              | 1               |                       |                  | 6               |
| Literarne       | 3              | 31              | 24                    |                  | 3               |
| Jubilejne       | 1              | 19              | 5                     | 2                | 1               |
| Geografske      | 5              | 13              | 5                     | 2                | 2               |
| Retro-spektivne |                |                 |                       | 14               |                 |
| Kiparske        |                |                 |                       | 3                |                 |
| Fotografske     |                | 1               |                       | 2                |                 |
| Ilustracije     | 1              |                 |                       | 1                |                 |
| Skupaj          | 36             | 157             | 73                    | 34               | 37              |
|                 |                |                 |                       |                  | 337             |

## 2. PRIREDITVE

V obdobju 1992 - 1996 smo v Mariborski knjižnici organizirali 96 različnih prireditev, in sicer:

- 17 literarnih večerov;
- 17 predstavitev knjig;
- 11 pogovorov z avtorjem;
- 7 strokovnih predavanj;
- 4 potopisna predavanja;
- 1 predstavitev filma;
- 2 predstavitvi raziskovalnih nalog;
- 1 spominski večer;
- 2 glasbena večera;
- 1 delavnico in
- 33 organiziranih obiskov knjižnice (oddelkov).

## 6.4. Odmevnost razstav in prireditev

V Mariborski knjižnici se zavedamo, kolikšnega kulturnega pomena je prirejanje razstav in prireditev, zavedamo se, da je ta dejavnost pomembna in odgovorna naloga knjižnice, zato se knjižničarji, ki se z njo ukvarjamo, trudimo, da svoje delo opravimo strokovno in kvalitetno. Na naše delo so se obiskovalci, tako posamezniki kot tudi organizirane skupine, navadili, prav tako tudi mediji. Da je tako in da so z našim delom zadovoljni (kar nam je seveda v veselje in ponos), lahko razberemo iz poročil o prireditvah, iz katerih lahko izluščimo naraščajoče število obiskovalcev, saj so podatki naslednji:

- leto 1992 - 1723 obiskovalcev;
- leto 1993 - 2854 obiskovalcev;
- leto 1994 - 5.800 obiskovalcev;
- leto 1995 - 4488 obiskovalcev;
- leto 1996 - 7177 obiskovalcev.

Knjiga vtisov je prav tako pomemben vir informacij o odmevnosti prireditve, ne smemo pa zanemariti tudi mnogih osebnih izjav obiskovalcev.

Tudi v medijih (časopis, TV) so dejavnosti za odrasle bralce v Mariborski knjižnici našle svoj prostor, vendar menim, da lahko avtorji razstav in prireditev s svojimi objavami v medijih ter prikazom dela dajo razstavam in pomembnejšim prireditvam tisto noto in poudarek, ki si ga naše delo zasluži.

## 7. Zaključek

Z gotovostjo lahko trdimo, da je knjižnica s svojo osnovno dejavnostjo konec 20. stoletja še vedno tista kulturna ustanova, ki je vir in središče znanja in informacij, zakladnica knjig, ustanova, ki širi knjižno in bralno kulturo, je pa tudi ustanova, ki v določenem okolju predstavlja del kulturnega vsakdanjika vse večjega števila ljudi tudi s svojo sekundarno aktivnostjo: z različnimi oblikami dejavnosti in aktivnosti. Vsi, ki smo predani knjigi in knjižničarstvu, se zavedamo, da je knjižnica tudi okolje za uresničevanje drugačnih duhovnih in intelektualnih interesov bralcev, zavedamo se smisla kulturnega dela, o katerem je lepe misli zapisal tudi Srečko Kosovel, katerega ob zaključku povzemam:

"Roke in razum delavca-graditelja v zgradbi razvoja; roke in razum osvajalca življenjsko najneobhodnejše potrebne, vojščaka samoobrambe in branilca samoohranjalnega nagona.

Človeška duša, koncentracija njena v duhu kot življenjski smisel človeka!

Delam z rokami, z razumom, zato da živim, zato da dobim hrano. In dokler ni tiste idealne uredbe države, ki bi človeku a priori nudila kulturno življenje, ne v povračilo za njegovo materialno delo (davki), marveč kot cilj človeka, kot država, osnovana na človečanskem principu...

A dokler tega ni, ima kulturno delo oni smisel: dvigati človeštvo, izpopolnjevati nikoli popolno razvojno stopnjo človeka v harmonijo duše.-

To je pravi smisel. In še nekaj: življenje duše. Iz duše pa, ki je središče vseh etičnih čustev, prihaja vse ravnanje človeka. In zato je potrebno: kulturno delo. Ne civilizacija ne izobrazba, pravi smisel je kultura srca."<sup>3</sup>

## Literatura in viri:

1. Sečić, D. *Informacijska služba u knjižnici*. Rijeka: Naklada Benja, 1995.
2. Ramovš, J. *Doživljanje, temeljno človekovo duhovno dogajanje*. Ljubljana : Založništvo slovenske knjige, 1990.
3. *Eseji o kulturi*. Ljubljana: Cankarjeva založba, 1981.
4. *Univerzitetna knjižnica Maribor: jubilejni zbornik*. Maribor: Založba Obzorja, 1978.
5. Kanič, I. "Stiki z javnostjo. Pomen in oblikovanje identitete knjižnice". *Knjižnica*, 33(1989),3-4:
6. Korže-Stražnar, A. "Javne knjižnice v Sloveniji in Jugoslaviji". *Knjižnica*, 22(1978)1/2 : 55-60.
7. Česnovar, N.; Likar, M. "Knjižničarji moramo postati bolj kreativni in bolj prilagodljivi". *Knjižnica*, 34(1990)3 : 169-173.